

Lydporten gik op

Albert er født normalthørende. I 3. klasse fik han høreapparater, og da hørekurven for alvor knækkede fik han cochlear implantater. Nu hører han bogstavelig talt det hele igen – også fuglekvidder og regnvejrr.

"Jeg har aldrig kunnet høre brandalarmen på skolen. Når der var brandøvelse, så jeg, at alle de andre løb ud og holdt sig for ørerne, og så løb jeg selvfølgelig efter, men i dag kan jeg sagtens høre den," fortæller Albert Høgsted. Han sidder med to grønne cochlear implantater under det lange krøllede hår. Han har selv valgt farven. Ingen tvivl. Han er en glad 10-årig dreng, der i år har fået en ny høreelse. Han er overrasket og tydeligt stolt over, hvor godt han hører efter operationen. Og det er forældrene Carina og Jens Høgsted også.

"Sidste efterår var Alberts høreelse blevet rigtig dårlig. Hans udtale var pludselig påvirket, og han var afhængig af mundaflæsning. I dag hører han alt og har korrigeret sine udtalefejl," fortæller Carina Høgsted, der betegner det som et lille mirakel.

Hvad siger du?

Albert er født normalthørende og nikker – han kan godt huske tiden før høreapparaterne. Til gengæld kan han ikke genkalde sig, hvornår han begyndte at høre dårligt.

"Jeg blev ret overrasket, da jeg skulle have høreapparater, for jeg syntes ikke, at jeg hørte dårligt," fortæller Albert. Han tænker sig lidt om – jo – der var jo det der med, at han var begyndt at sige "hva" hele tiden.

Høretabet blev opdaget i 1. klasse af sundhedsplejersken, og han fik lavet flere undersøgelser på Gentofte Hospital.

"Svaret var entydigt. Han kunne intet høre i de høje frekvenser," fortæller Carina Høgsted.

"Alligevel klarede han sig ret godt. Han var vildt god til at kompensere, og på det her tidspunkt havde høretabet ikke påvirket hans sprog. I starten behøvede han heller ikke høreapparater for at klare sig."

Men hørekurven blev dårligere og dårligere, og i 3. klasse var der ingen vej udenom høreapparaterne.

S'erne forsvandt

Albert klarede sig godt med de almindelige høreapparater fra Phonak i de helt små klasser, men som tiden gik, gav høreapparaterne op. Albert var nødt til at mundaflæse, hvis han skulle have alt med.

"Alberts sprog blev dårligere. Han kunne ikke høre de høje toner, hvor bogstaverne s, f og t ligger. Det betød, at ord, han kendte i forvejen, pludselig blev udtalt mere usikkert; stemte s'er blev udtalt som "schj" og f som "v" og t som "d". Og det var endnu værre med helt nye ord, hvor bogstaverne s, f og t var i. Han kunne slet ikke høre dem," fortæller Carina Høgsted.

"Albert blev mere træt. Han stoppede med at tage initiativ til legeaftaler og kunne ikke altid høre, hvad der blev talt om i klassen."

Forældrene vidste, hvad vej det ville gå. Albert ville med tiden blive helt døv. Udviklingen på hørekurven talte et klart sprog. Familien Høgsted havde søgt viden om cochlear

implantater gennem deres private netværk.

"Da muligheden for cochlear implantater blev nævnt på Gentofte Hospital, var vi helt modtagelige for det og ønskede egentlig, at han blev opereret hurtigt," fortæller Carina Høgsted.

"Vi var selvfølgelig også bekymrede. Operationen ville fjerne Alberts resthøreelse og gøre ham helt døv. Men vi var nødt til at være realistiske. Vi vidste Albert ville blive døv på sigt, og så gav det mest mening, at få operationen tidligt," fortæller Jens Høgsted, Alberts far, der føler sig lettet i dag.

"Vi ved, at det går fremad nu. Da Albert havde almindelige høreapparater, frygtede vi hele tiden den næste høreprøve."

Ny høreelse gav pote

Den 2. januar i år blev Albert opereret på det første øre.

"Jeg kan sagtens huske, da jeg fik lyd på. Alle stemmer lød som en piget udgave af Darth Vader," smiler Albert. Han skippede øjeblikkeligt det almindelige høreapparat på modsatte øre.

"Det var ret fantastisk, 24 timer efter Albert fik lyd på sit cochlear implantat kunne han høre de høje toner igen. Han kunne også høre de forskellige s-lyde i "Charlotte" og "citron," fortæller Carina Høgsted, der hurtigt pressede på, så Albert kunne få operationen på det andet øre også.

Lone Percy-Smith, Alberts audiologopæd, er imponeret:

"Sidste efterår var Alberts hørelse blevet rigtig dårlig. Hans udtale var pludselig påvirket, og han var afhængig af mund-aflæsning. I dag hører han alt og har korrigeret sine udtalefejl".

Carina, Alberts mor.

"Albert har været helt unik til at udnytte sin nye hørelse. Han kunne skelne lyde samme dag, han fik lyd på. Det plejer at tage flere måneder for andre børn."

Og det skyldes sandsynligvis, at Albert engang har været normalthørende.

"Albert har ikke manglet sin hørelse så mange år sammenlignet med andre høreapparatsbørn, og i de år, hvor den første sprogindlæring finder sted, har han hørt normalt. Det giver ham en stor fordel i dag," fortæller Lone Percy-Smith, der meget hurtigt afsluttede optræningsforløbet efter anden operation.

"Han kunne høre, det han skulle, efter første gang. Jeg kunne ikke lære ham mere."

I dag hører Albert både brandalarmer, fuglekvidder og græshopper. Han er ikke længere afhængig af mund-aflæsning, og hans udtalefejl er væk. Det gør en stor forskel i dagligdagen.

"Jeg er bange for, at han ville have kæmpet hårdt i sit sociale liv, og de faglige udfordringer havde været store i skolen, hvis han ikke var blevet opereret med cochlear implantater," fastslår Carina Høgsted.

Højt selvværd bærer udfordringerne

Selvværdet er højt. Albert er kendt for ikke at lade sig begrænse af udfordringer. Det har han dels bevist gennem overgangen fra almindelige høreapparater til cochlear implantater men også i fritiden, hvor han står på ski og går til svømning, parkour og spejder.

Albert gør det, han har lyst til – også selvom det inkluderer vand. Han viser også sin nye skihjelm og cykelhjelm frem. Begge dele er skiftet ud til modeller, hvor der er plads til de nye cochlear implantater. I parkour overvejer han et pandebånd. For under saltomortalerne falder hørelsen nogen gange af, fortæller han.

"Jeg synes, det er meget sejt, at jeg kan vælge om jeg vil høre eller ej. Mine kammerater holder sig for ørerne, hvis lyden er meget høj. Jeg tager den bare af."

Han viser cochlear implantaterne frem.

"Jeg prøver ikke at skjule noget, og jeg havde altså langt hår før jeg fik høreapparater."

CI kan redde børns talesprog

Michael Bille, overlæge på Rigshospitalet, øre-næse-halskirurgisk & audiologisk klinik fortæller om overgangen fra almindelige høreapparater til cochlear implantater hos børn i Danmark.

"Alle børn, der bliver opereret med cochlear implantater (CI), har været behandlet med høreapparater (HA) inden. For nogle børn er det en kortvarig behandling tidligt i deres liv uden tydelig effekt, og for andre er det en kortere eller længere periode med et godt udbytte af høreapparatbehandlingen. Hvis hørelsen bliver rigtig dårlig, vil vi altid kigge på om CI er en mulighed.

Kriterierne for, hvornår et barn bør få CI har ændret sig gennem årene og er stadig under udvikling. Vi vil altid vurdere forskellige faktorer, der knytter sig til det enkelte barn.

Helt overordnet kan man sige, at CI er den bedste løsning, når vi vurderer, at barnet kan opnå bedre taleforståelighed med CI end med det bedst muligt tilpassede høreapparat.

Nogle børn får CI på det ene øre (typisk det dårligst hørende øre) og fortsætter med almindeligt høreapparat på det andet øre.

Ved meget svær medfødt eller erhvervet hørenedsættelse inden barnet udvikler talesprog, og hvor barnet trods HA ikke har tilgang til det talte sprog, har alderen, hvor barnet implantes, dokumenteret betydning for udbyttet af CI. Jo yngre – jo bedre. Når det drejer sig om børn med progredierende hørenedsættelse, der tidligere har klaret sig med HA, er det ikke tydeligt, hvilke faktorer, der har betydning for implantationen med CI. Det er under alle omstændigheder godt, hvis talesproget er godt udviklet, og perioden med dårlig hørelse med HA har været så kort som muligt.

De fleste børn, der får CI, klarer sig rigtig godt, men det kommer ikke af sig selv. Børnene har brug for optræning af den nye hørelse, hvilket sker i landets CI-centre i samarbejde med kommunernes PPR."

Tekst: Mette Bau Foto: Privat

Vidste du?
Hvert år i Danmark bliver cirka 40 børn (under 18 år), der tidligere har hørt med høreapparat opereret med CI.

Om Albert Høgsted

Albert er 10 år og bor med sin mor, far og lillebror i Hellerup, hvor han går i 5. klasse på Hellerup Skole. Albert er født normalthørende, og har siden 3. klasse haft almindelige høreapparater fra Phonak. I dag er han opereret med cochlear implantater fra Advanced Bionics.

Hvad er CI?

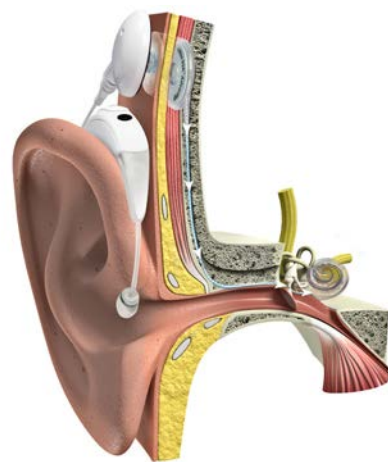
CI – også kaldet cochlear implantat kan give døve mulighed for at opfatte og tolke lyd og tale. Cochlear implantatet består af 2 hovedkomponenter. En ydre del som er selve lydprocessoren som enten sættes bag øret eller bæres på kroppen i tillæg til hovedmagneten. Den indre del består af selve implantatet og elektroden som indopereres i sneglen.

Det er nu over 25 år siden at den første CI-operation blev foretaget i Norge. Det blev betegnet som en medicinsk revolution. Det tekniske og operative er selvfølgelig en ting, men det vigtigste aspekt er dog at mennesker uden hørelse kan komme til at høre og få et talesprog. Dette betyder ikke at man bare kan få CI og så hører man godt med det samme. Rehabilitering og rehabilitering er rigtig vigtigt og et nødvendigt tilbud for at man kan fungere godt i skolen såvel som i arbejdslivet.

Når man har normal hørelse, overfører hårcellerne i det indre øre information til hørenerven, som videresender lyden op til hjernen. I de fleste tilfælde af nedsat hørelse er hørenerven fortsat funktionel, men hårcellerne er enten væk eller beskadigede.

Med et cochlear implantat-system kommer lyden ind via en mikrofon og overføres videre til en ekstern mini-computer, altså lydprocessoren. Lyden blir processeret og konverteret til digital information. Den digitale information bliver sendt via hovedmagneten til implantatet (den del som er indopereret i hovedet). Implantatet vil omdanne lydinformationen til elektriske signaler som sendes gennem en elektroderække som er sat ind i det indre øre (sneglen). Elektroderne stimulerer hørenerven som sender lyden op til hjernen. Dette fører til at man omgår skaden i det indre øre eller sneglehuset, noget som giver en helt ny mekanisme for at høre. Vi bruger altså ørets egne principper.

CI er aktuelt for personer som hører meget dårligt eller er døve. Der er både medicinske og anatomiske faktorer som spiller ind i afgørelsen om man kan få et CI eller ikke. Faktorer her kan bl.a. være hvor lang tid øret har været uden lyd, brugers sygdomshistorie osv. Et eksempel: Gradvis dårligere hørelse med kort tid som døv er et godt udgangspunkt. Dette er en vurdering CI-teamet foretager, og det er dem som i hvert enkelt tilfælde afgør om en bruger får godkendt eller afslag på sin ansøgning.

Det er dog vigtigt at have in mente at man ikke bliver normalthørende efter at have fået indopereret et cochlear implantat, men det kan genskabe en del således at man igen kan fungere i samfundet.

